

Bhikkhu Bodhi

PLEMENITI
OSMOSTRUKI
PUT

Bhikkhu Bodhi
PLEMENITI OSMOSTRUKI PUT

Naslov izvornika

Bhikkhu Bodhi

The Noble Eightfold Path

© Buddhist Publications Society 1984

<http://www.bps.com/>

Srpsko izdanje

Theravada budističko društvo “Srednji put”

Novi Sad-Beograd

www.yu-budizam.com

budizam@yahoo.com

Copyright za prevod

© Branislav Kovačević 2011

**Ova knjiga je namenjena je isključivo za BESPLATNU distribuciju,
kao dar Dhamme**

Bhikkhu Bodhi

Plemeniti osmostruki put

Prevod

Branislav Kovačević

Predgovor	7
1. Put do okončanja patnje	10
2. Ispravno razumevanje (<i>samma ditthi</i>)	21
3. Ispravna namera (<i>samma sankappa</i>)	34
4. Ispravan govor, ispravno delovanje, ispravno življenje (<i>samma vaca, samma kammanta, samma ađiva</i>)	48
5. Ispravan napor (<i>samma vayama</i>)	65
6. Ispravna svesnost (<i>samma sati</i>)	78
7. Ispravna koncentracija (<i>samma samadhi</i>)	95
8. Razvijanje mudrosti	107
Dodatak: Analiza plemenitog osmostrukg puta	120
Preporučena literatura	122

PREDGOVOR

Sušтина Budinog učenja može se sumirati u dva principa: četiri plemenite istine i plemenita osmostruka staza. Prvi princip obuhvata teoriju i prvenstvena reakcija koju on izaziva jeste razumevanje; drugi obuhvata praksu, u najširem smislu te reči, i pre svega poziva na vežbanje. Unutar strukture učenja ova dva principa povezana su u jednu neraskidivu celinu koja se naziva *Dhamma-Vinaya*, učenje-i-praksa ili, ukratko, *Dhamma*. Unutrašnje jedinstvo *Dhamme* garantuje činjenica da poslednja od četiri plemenite istine, istina o putu, jeste plemenita osmostruka staza, dok prvi član plemenite osmostruke staze, ispravno razumevanje, predstavlja zapravo razumevanje četiri plemenite istine. Tako ova dva principa prodiru i uključuju jedan drugog, jer formula četiri plemenite istine sadrži osmostruku stazu i plemenita osmostruka staza sadrži četiri istine.

Imajući u vidu ovo integralno jedinstvo, bilo bi besmisleno postaviti pitanje koji od ova dva vida *Dhamme* ima veću vrednost, teorija ili praksa. Ali ako ipak rizikujemo da postavimo takvo pitanje, odgovor bi bio u korist prakse. Praksa polaže pravo prvenstva zato što je upravo ona to što čitavo učenje čini živim. Praksa prevodi *Dhammu* iz zbirke apstraktnih formula u jedno neprekidno otkrivanje istine. Ona obezbeđuje otklon od problema patnje sa kojim učenje počinje. I isto tako cilj toga učenja, oslobađanje od patnje, čini ostvarljivim za nas u sopstvenom iskustvu, gde jedino ona dobija svoje autentično značenje.

Sleđenje plemenite osmostruke staze jeste stvar prakse, pre nego intelektualnog znanja, ali da bismo se na pravi nači kretali stazom, nju na pravi način treba razumeti. Zapravo, ispravno razumevanje staze je samo po sebi deo prakse. Ono je prvi deo puta, glasnik i vodič za ostatak puta. I tako iako nam početni entuzijazam može sugerisati da zadatak intelektualnog shvatanja možemo odložiti na stranu kao puko skretanje sa puta, zrelo razmatranje otkriva nam da je ono zapravo od suštinske važnosti za uspeh naše prakse.

Knjiga koja je pred vama ima za cilj da doprinese ispravnom razumevanju plemenite osmostruke staze kroz istraživanje njenih osam članova i komponenti koje tačno određuju šta svaki od njih u sebe uključuje. Pokušao sam da budem sažet, koristeći kao okvir za izlaganje Budine sopstvene reči kada je objašnjavao članove staze, onako kako je to u *Sutta pitaki* pali kanona. Da bih pomogao čitaocu koji nema pristup primarnim izvorima čak ni u prevodu, trudio sam se da ograničim svoj izbor citata što je moguće više (ali ne potpuno) na one koji se mogu naći u klasičnoj antologiji poštovanog Nyanatiloke *The Word of the Buddha*. U nekim slučajevima odlomci uzeti iz te knjižice su ponešto modifikovani, kako bi ih uskladio sa prevodom koji se meni čini preciznijim. Da bih još više istakao značenje ponekad sam se koristio i komentarima; naročito sam u svom razmatranju o koncentraciji i mudrosti (poglavlja VII i VIII) mnogo koristio *Visuddhimagu* (put pročišćenja), obimno enciklopedijsko delo koje sistematizuje praksu na detaljan i sveobuhvatan način. Ograničenost prostora nije mi dozvolila da detaljnije obradim svaki član. Da bih ovo nadoknadio uključio sam listu preporučene literature na kraju, koja čitaocu može obezbediti detaljnija objašnjenja pojedinih članova puta. Međutim, ukoliko neko ima nameru da se potpuno posveti praktikovanju puta, naročito na njegovim naprednijim stupnjevima koncentracije i uvida, bilo bi izuzetno korisno da dođe u kontakt sa kvalifikovanim učiteljem.

Skraćenice

Tekstualne reference skraćene su na sledeći način:

DN. . . . . . Digha nikāya (broj sutte)

MN. . . . . . Maḍḍhima nikāya (broj sutte)

SN. . . . . . Samyutta nikāya (poglavlje i broj sutte)

AN. . . . . . Anguttara nikāya (brojana zbirka i broj sutte)

Dhp. . . . . . Dhammapada (stih)

Vism. . . . . . Visuddhimagga

Citati iz Visuddhimagge su označeni poglavljem i brojem odeljka u prevodu Bhikkhu Ñānamolija (*The Path of Purification*, BPS, izd. 1975, 1991)

1. PUT DO OKONČANJA PATNJE

Traganje za duhovnom stazom rađa se iz patnje. Ono ne počinje sa svetlošću i ekstazom, već sa dubokim ubodima bola, razočarenja i konfuzije. Međutim, da bi se iz patnje rodilo istinsko duhovno traganje, potrebno je nešto više od nečega pasivno primljenog spolja. Potrebno je da ona pokrene jedno unutrašnje razumevanje, percepciju koja probija kroz površno samozadovoljstvo našim uobičajenim susretom sa ovim svetom i donese odblesak one nesigurnosti koja neprekidno zjapi pod našim nogama. Kada se ovaj uvid javi, čak i samo na trenutak, on može dovesti do duboke lične krize. On preokreće uobičajene ciljeve i vrednosti, izvrće naše preokupacije, napušta stare užitke nezadovoljenim.

U početku ovakve promene obično se ne dočekuju sa odobravanjem. Pokušavamo da poreknemo svoju viziju i da prigušimo svoje sumnje; borimo se da nezadovoljstvo odagnamo novim preokupacijama. Ali vatra znatiželje, jednom upaljena, nastavlja da gori i ako sebi ne dopustimo da nas zavedu površne prepravke ili da se utopimo ponovo u nekakvu bledu verziju svog prirodnog optimizma, na kraju će ona prvobitna iskra uvida ponovo buknuti, i ponovo nas suočiti sa našim suštinskim problemima. Upravo na toj tački, kada su nam svi putevi za bekstvo blokirani, spremni smo da potražimo stazu koja našu uznemirenost dovodi do njezinog kraja. Ne možemo više da nastavimo da samozadovoljno plutamo kroz život, vođeni naslepo svojom glađu za čulnim zadovoljstvima i pritiskom dominantnih društvenih normi.

Jedna dublja realnost nas doziva; čuli smo zov jedne stabilnije, autentičnije sreće i sve dok ne stignemo na svoju destinaciju ne možemo biti zadovoljni.

Ali upravo tada suočavamo se sa novom poteškoćom. Kada prepoznamo potrebu za duhovnom stazom, otkrivamo da duhovna učenja ni na koji način nisu homogena i međusobno kompatibilna. Kada prelistavamo dela duhovnog nasleđa čovečanstva, kako drevna, tako i savremena, ne nalazimo jedan ton, već pravi vašar duhovnih sistema i disciplina koje svaka sebe nude kao najviše, najbrže, najmoćnije ili najdublje rešenje za naše traganje za Konačnim. Suočeni sa ovakvom mešavinom, postajemo zburnjeni pokušavajući da ih premerimo – da odlučimo šta je to što istinski oslobađa, šta je pravo rešenje za naše potrebe, a šta stranputica.

Jedan pristup rešavanju ovog problema koji je danas popularan jeste eklekticizam: odabrati i uzeti iz različitih tradicija sve ono što nam se čini primenjivim za naše potrebe, stapajući različite prakse i tehnike u jednu sintetičku celinu koja nas lično zadovoljava. Tako neko može kombinovati budističku meditaciju sa sabranosti sa hinduističkim recitovanjem mantre, hrišćansku molitvu sa sufi plesom, jevrejsku Kabalu sa tibetanskim vežbama vizualizacije. Međutim, iako eklekticizam ponekad pomaže u prelazu od prevashodno svetovnog i materijalističkog načina života na onaj sa više duhovnog sadržaja, ipak se na kraju pokazuje kao nedovoljan. Iako se od njega može načiniti ugodno usputno boravište, on nije pogodan kao krajnje odredište.

Postoje u eklekticizmu dva međusobno povezana ostatka koja izazivaju ovakvu neadekvatnost. Jedan je taj da eklekticizam iskrivljava upravo one tradicije na koje se oslanja. Velike duhovne tradicije same po sebi ne izlažu svoju praksu kao nekakve nezavisne tehnike koje se mogu koristiti izvan njihovog okruženja i slobodno prekombinovati kako bi se popravio kvalitet našeg života. One ih pre predstavljaju kao delove jedne integralne celine, koherentne vizije fundamentalne prirode stvarnosti i konačnog cilja

duhovnog traganja. Duhovna tradicija nije nekakav plitki potok u kojem možemo da pokvasimo noge i onda brzo iskoračimo na obalu. Ona je moćna, uskomešana reka koja će projuriti kroz čitav pejzaž našeg života i ukoliko zaista želimo da njome putujemo moramo u sebi naći dovoljno hrabrosti kako bismo otisnuli svoj čamac ka njezinim dubinama.

Drugi nedostatak eklekticizma proizilazi iz prvog. Pošto su duhovne prakse izgrađene na vizijama koje se odnose na prirodu stvarnosti i krajnje dobro, ove vizije nisu međusobno kompatibilne. Kada pošteno ispitamo učenja ovih tradicija ustanovićemo da među njima ima krupnih razlika u perspektivi koju zauzimaju, razlika koje ne možemo lako odbaciti kao različite načine da se kaže ista stvar. Umesto toga, one ukazuju na veoma različita iskustva koja sačinjavaju najviši cilj i stazu kojom treba ići da bi se taj cilj dostigao.

Otuda, upravo zbog razlika u perspektivi i praksi koje različite duhovne tradicije predlažu, kada jednom prerastemo eklektizam i osetimo se spremnim da se ozbiljno posvetimo jednom određenom putu, nađemo se pred izazovom odabira onog puta koji će nas voditi do istinskog prosvetljenja i slobode. Jedan od načina da rešimo ovu dilemu jeste da sami sebi razjasnimo svoj osnovni cilj, da odredimo šta je to za čim tragamo na istinski oslobađajućem putu. Ukoliko pažljivo osmotrimo, postaće nam jasno da naš prvenstveni zahtev jeste jedan put kojim ćemo okončati patnju. Svi problemi se na kraju mogu redukovati na problem patnje; otuda nam je potreban način na koji ćemo rešiti ovaj problem konačno i potpuno. Obe ove reči su važne. Staza koja vodi do *konačnog* okončanja patnje, do okončanja patnje u svakom njezinom obliku, i do *potpunog* okončanja patnje, do tačke iza koje je nemoguće da se ona ponovo javi.

No, ovde nailazimo na drugo pitanje. Kako možemo da pro-nađemo takvu stazu – stazu koja ima mogućnost da nas odvede do potpunog i konačnog okončanja patnje? Sve dok zapravo ne

pređemo čitavu stazu do njezinog cilja ne možemo sa izvesnošću znati kuda ona vodi, a da bismo sledili tu stazu do njezinog cilja moramo imati potpuno poverenje u njezinu efikasnost. Kretanje duhovnom stazom nije nešto poput odabira novog odela. Da bismo odabrali novo odelo potrebno je da samo isprobamo jedan broj odela, pogledamo se u ogledalu i odaberemo ono koje nam se čini najprivlačnijim. Izbor duhovne staze je sličniji braku: želimo partnera sa kojim ćemo provesti život, onoga sa kojim će se veza pokazati postojanom i trajnom poput zvezde severnjače na noćnom nebu.

Suočeni sa ovom novom dilemom, može nam se učiniti da smo se našli u ćorsokaku i zaključiti da ništa ne može da nam bude vodič sem lične naklonosti, ako ne i pukog bacanja novčića. Međutim, naš odabir ne mora biti toliko slep i nasumičan kao što zamišljamo, jer imamo putokaze koji nam pomažu. Pošto su duhovne staze obično predstavljene kao jedno kompletno učenje, efikasnost nekog određenog puta možemo vrednovati tako što ćemo istraživati i učenje koje ga preporučuje.

U tom istraživanju možemo voditi računa o tri kriterijuma kao merilu vrednovanja:

1. *Prvi*, učenje treba da da potpunu i preciznu sliku svih oblika patnje. Ukoliko je slika patnje koju ono daje nepotpuna ili manjkava, tada će put koji ono predlaže najverovatnije takođe biti manjkav, neće biti u stanju da ponudi zadovoljavajuće rešenje. Baš kao što je pacijentu potreban lekar koji može da načini punu i tačnu dijagnozu njegove bolesti tako nam u traganju za izbavljenjem od patnje treba učenje koje daje pouzdan opis našeg stanja.

2. *Drugi* kriterijum tiče se tačne analize uzroka zbog kojih nastaje patnja. Učenje se ne može zaustaviti na razmatranju spoljašnjih simptoma. Ono mora da ode dalje od tih simptoma do nivoa uzroka i da opiše precizno te uzroke. Ukoliko učenje daje njihovu netačnu analizu, vrlo je malo verovatno da će i lečenje uspeli.

